หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

การศึกษาประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์คือการศึกษาความสัมพันธ์และกิจกรรมของคนในสังคมโดยเน้นการพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคสมัยต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีลักษณะเคลื่อนไหวต่อเนื่องกับเรื่องราวที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไป

๑ ทำไมต้องศึกษาประวัติศาสตร์

๒ ประวัติศาสตร์คืออะไร

๓ วิธีการทางประวัติศาสตร์

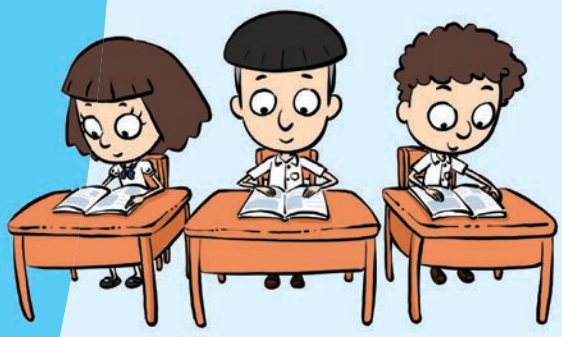

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อให้เกิดสำนึกในการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบัน อันสร้างความภูมิใจและกระตุ้นความรู้สึกนิยมในชาติหรือเผ่าพันธุ์ ตลอดจนตระหนักถึงคุณค่าของมรดกในอดีต

๑ ทำไมต้องศึกษาประวัติศาสตร์

๑ ทำให้รู้และเข้าใจความคิด ความรู้สึก ของผู้อื่นในเวลานั้น ๆ

๒ ทำให้ได้ใช้เรื่องราวที่ผ่านมาเป็นบทเรียน เพื่อให้เข้าใจปัจจุบัน

๓ ช่วยสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล

๔ ทำให้เกิดความรักความภาคภูมิใจ ในชาติบ้านเมือง

กิจกรรมที่ ๑ ภาพประวัติศาสตร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเกต **ภาพที่ ๑** แล้ว ◯ ล้อมรอบ **ภาพที่ ๒** ที่แตกต่างจากภาพบน (จำนวน ๕ ภาพ)

ภาพที่ ๑

ภาพที่ ๒

กิจกรรมที่ ๒ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่ฉันชื่นชอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพสถานที่ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่นักเรียนต้องการเรียนรู้หรือสนใจพร้อมบอกเหตุผล

ชื่อสถานที่

.....

กิจกรรมที่ ๓ สถานที่ ที่ฉันภูมิใจ

คำชี้แจง ให้นักเรียนหาภาพสถานที่ในจังหวัดของฉันที่ภาคภูมิใจ นำมาติดลงในกรอบ พร้อมกับเขียนชื่อสถานที่ และ พ.ศ. หรือปีที่สร้าง

ชื่อสถานที่ .....

ปี พ.ศ. ที่สร้าง .....

ประวัติศาสตร์คืออะไร

ประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาเรื่องราวของ**สังคมมนุษย์ในช่วงเวลาหนึ่ง** โดยใช้**หลักฐานและวิธีการทางประวัติศาสตร์**

สังคมมนุษย์	ช่วงเวลา	หลักฐาน
ครอบครัวของฉัน	ฉันในวันแรกการไปโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	ฉันเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
ครอบครัวของฉันประกอบด้วย พ่อ แม่ ฉัน และน้อง	เปิดเทอมวันแรกของเดือน พฤษภาคม ฉันไปโรงเรียน	ฉันกำลังเรียนในชั้นประถมปีที่ ๑

กิจกรรมที่ ๔ กิจกรรมที่ฉันทำร่วมกับครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนหาภาพกิจกรรมที่ประทับใจที่ทำร่วมกันกับครอบครัวมาติดและตกแต่งให้สวยงาม

ตัวอย่าง

๓ วิธีการทางประวัติศาสตร์

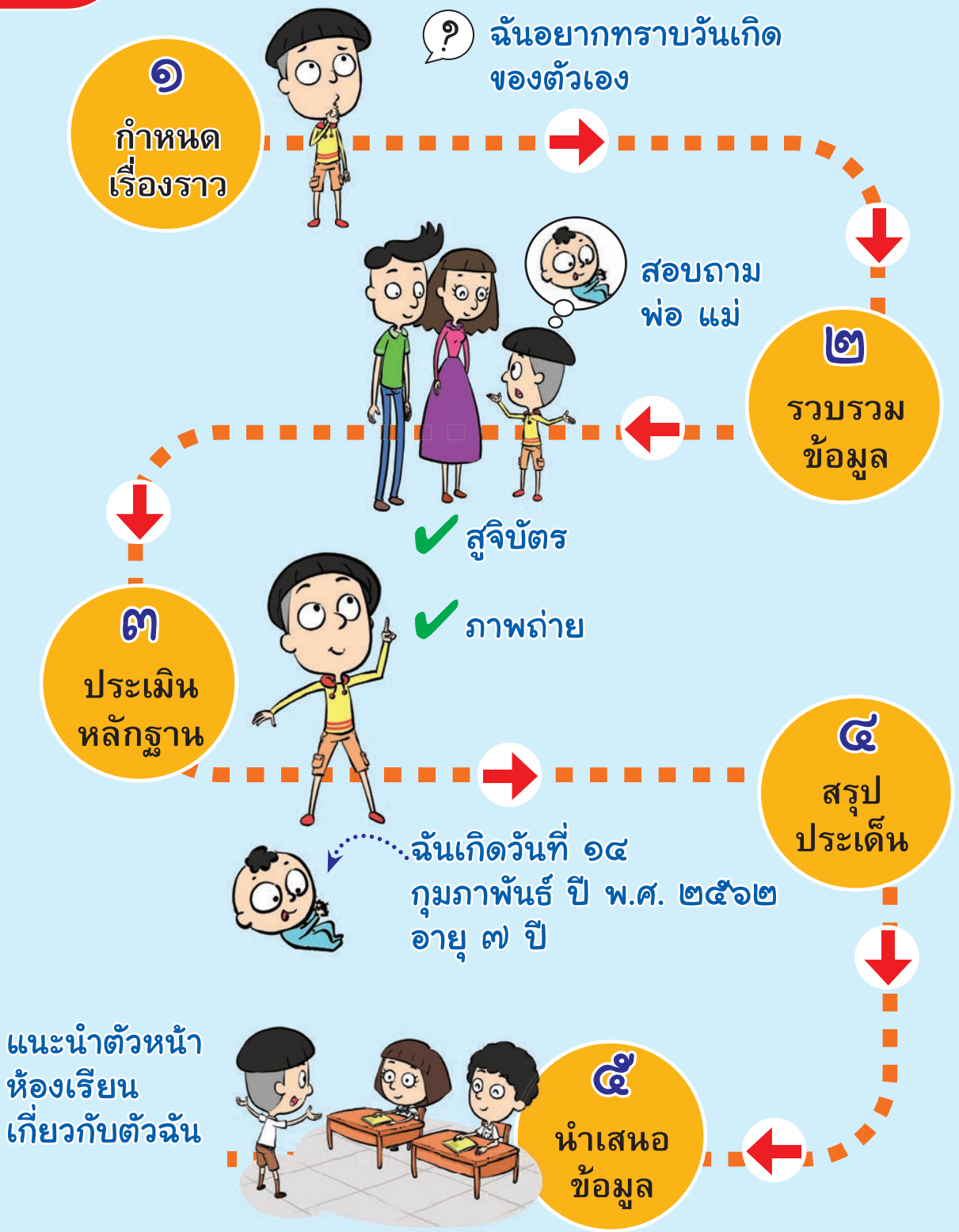

กิจกรรมที่ ๕ อดีต-ปัจจุบัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำรูปภาพของตนเองตอนอยู่ระดับอนุบาล ๑ และปัจจุบันมาติดเพื่อเปรียบเทียบกันและเขียนเส้นประ อดีต-ปัจจุบัน

ติดภาพ
ระดับอนุบาล ๑

ติดภาพ
ปัจจุบัน

อดีต

ปัจจุบัน

พ.ศ. .....

พ.ศ. .....

กิจกรรมที่ ๖ ข้อมูลตัวฉัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำแหล่งข้อมูลของตนเอง เช่น บัตรประจำตัวประชาชน สูจิบัตร มาติดลงในกรอบ และตกแต่งให้สวยงาม

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

ช่วงเวลาในประวัติศาสตร์

ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ มีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นการแบ่งช่วงเวลาในอดีตอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบถึงความเจริญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๑ สมัยก่อนประวัติศาสตร์

๒ สมัยประวัติศาสตร์

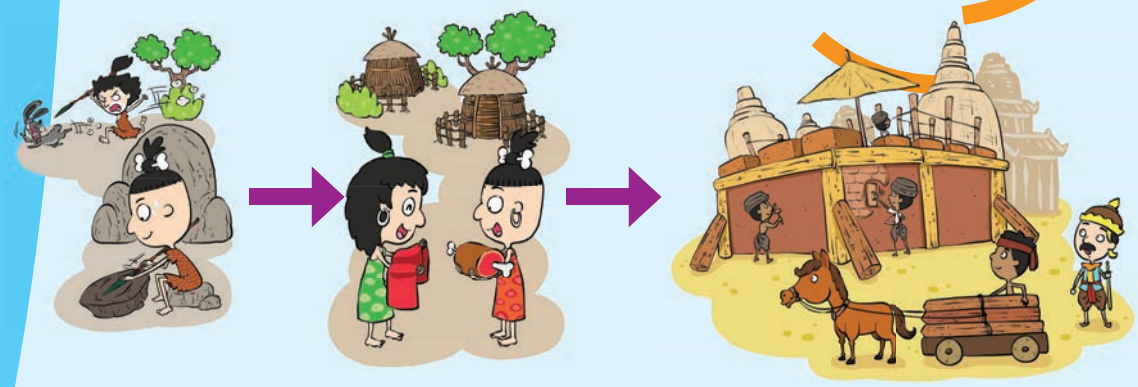

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่มนุษย์กระทำไว้ในอดีตที่มีผลในปัจจุบันอย่างไร และรู้จักเปรียบเทียบ วิเคราะห์อดีตกับปัจจุบันได้

๑ สมัยก่อนประวัติศาสตร์

ยุคหิน

มนุษย์สมัยนั้นเร่ร่อนอยู่ตามถ้ำ ใช้หินเป็นเครื่องมือล่าสัตว์

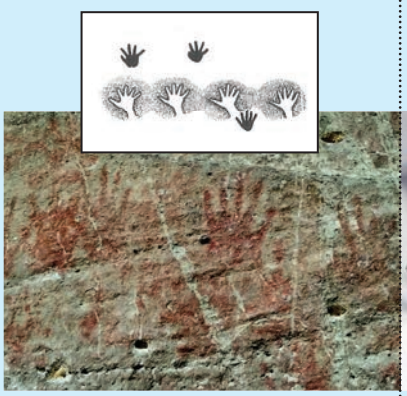

ภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ *ถ้ำผามือแดง จ.มุกดาหาร*

ยุคโลหะ

มนุษย์รู้จักนำเอาแร่โลหะจากธรรมชาตินำมาใช้ เช่น ทำเครื่องมือล่าสัตว์

การใช้โลหะทองแดงธรรมชาติทำเครื่องมือต่างๆ *แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จ. อุดรธานี*

ยุคสังคมเมือง

ตั้งหลักแหล่งรวมกันอยู่เป็นชุมชน รู้จักเพาะปลูก ทำเครื่องปั้นดินเผา รู้จักการแลกเปลี่ยนสิ่งของ

เครื่องปั้นดินเผา *แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จ. อุดรธานี*

๒

ก่อนสุโขทัย

ก่อนสมัยสุโขทัยเคยเป็นที่ตั้งของรัฐโบราณต่างๆ

โบราณวัตถุแหล่งชุมชนทวารวดี *จ.นครปฐม*

สมัยประวัติศาสตร์

สุโขทัย

อาณาจักรแรกของชนชาติไทยกว่า 700 ปี มีความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

อุทยานประวัติศาสตร์
จ.สุโขทัย

อยุธยา

อาณาจักรของชนชาติไทยมีศูนย์กลางลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับหลายชาติ

วัดพระศรีสรรเพชญ์
จ.อยุธยา

ธนบุรี

เป็นอาณาจักรที่มีระยะเวลาสั้นที่สุดของไทยเป็นเวลา ๑๕ ปี

พระราชวังกรุงธนบุรี
กรุงเทพมหานคร

รัตนโกสินทร์

เริ่มตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงจากฝั่งกรุงธนบุรี มายังกรุงเทพมหานครจนถึงปัจจุบัน

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
กรุงเทพมหานคร

กิจกรรมที่ ๗ ลายหม้อดินเผาอยู่ไหน

คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเกตภาพลายหม้อดินเผาแล้วโยงภาพลายหม้อดินเผาให้ตรงกับในภาพ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

สมัยก่อนสุโขทัย

ประเทศไทยในปัจจุบัน เคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรก่อนสมัยสุโขทัยหลายอาณาจักร ซึ่งผ่านความเจริญรุ่งเรืองและล่มสลายไปตามเวลา บางอาณาจักรก็เจริญรุ่งเรืองอยู่ในแถบภาคเหนือ ภาคใต้ และแถบภาคกลาง ของไทยในปัจจุบัน

รัฐโบราณก่อนสุโขทัย

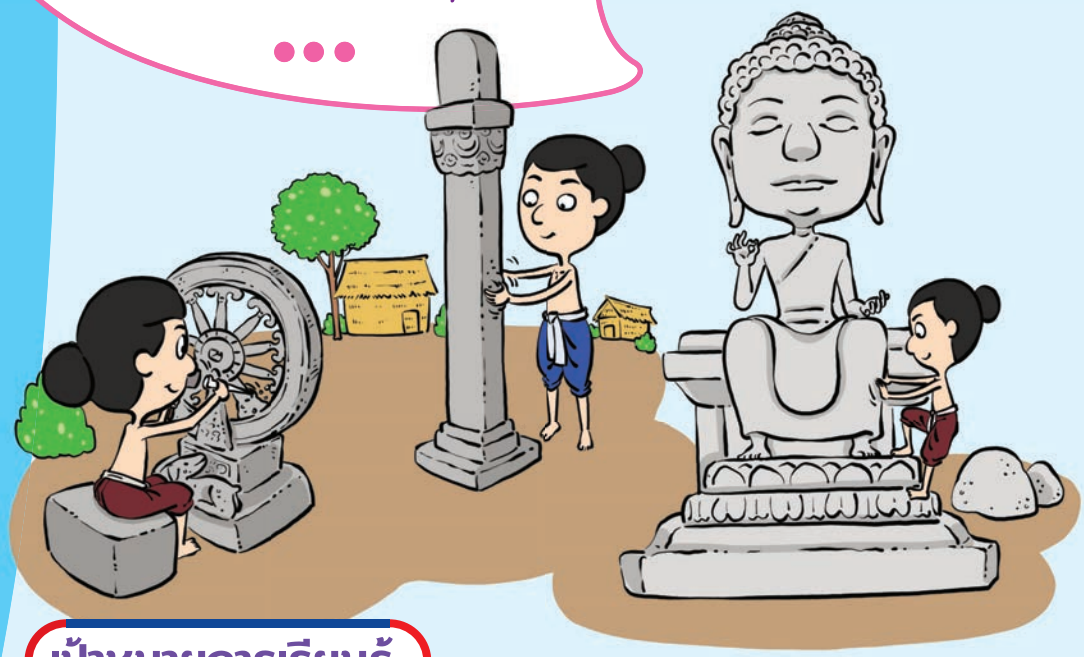

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อให้เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทยเป็นสิ่งที่คนไทยควรศึกษา เพื่อให้ทราบถึงรากเหง้าของตนเอง

รัฐโบราณก่อนสุโขทัย

◇ ดินแดนไทยในอดีตมีอาณาจักรโบราณถือกำเนิดอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งต่างก็มีความเจริญและวัฒนธรรมต่าง ๆ และได้ถ่ายทอดความเจริญนั้นจนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบมาถึงอาณาจักรในยุคต่อมา เช่น **อาณาจักรทราวดี**

อาณาจักรทราวดี

หลักฐานการมีอยู่ของอาณาจักรทวารวดีเกิดขึ้นเมื่อมีการพบเหรียญจารึกเมืองนครปฐมโบราณ มีข้อความว่า **ศรีทวารวดีศวรปุณยะ** ซึ่งแปลได้ว่า *บุญกุศลของพระราชาแห่งศรีทวารวดี หรือ บุญของผู้เป็นเจ้าแห่งศรีทวารวดี หรือ พระเจ้าศรีทวารวดีผู้มีบุญอันประเสริฐ* ทำให้อาณาจักรทวารวดีจึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีอยู่จริง และยังเชื่อกันอีกด้วยว่าเมืองนครปฐมโบราณน่าจะเป็นศูนย์กลางหรือเมืองหลวงของอาณาจักร

เหรียญทวารวดีเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญที่ทำให้ทราบว่ารัฐหรืออาณาจักร "ทวารวดี" มีอยู่จริง บริเวณภาคกลางของประเทศไทย

กิจกรรมที่ ๘ เหรียญสมัยทราวดี

คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเกตภาพแล้วระบายสีเหรียญสมัยทราวดี

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

อาณาจักรสุโขทัย

อาณาจักรสุโขทัย
เป็นอาณาจักรแห่งแรก
ของคนไทย ซึ่งปรากฏหลักฐาน
สถานที่ต่าง ๆ มาถึงปัจจุบัน
โดยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย

อาณาจักร
สุโขทัย

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อให้เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทยเป็นสิ่งที่คนไทยควรศึกษา เพื่อให้ทราบถึงรากเหง้าของตนเอง

สุโขทัย หมายถึง ดินแดนรุ่งอรุณแห่งความสุข ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๐๐ มีพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ *(อิน-ทะ-รา-ทิด)*เป็นกษัตริย์พระองค์แรกแห่งราชวงศ์ "พระร่วง"

พระบรมราชานุเสาวรีย์ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์

อาณาจักรสุโขทัยมีการปกครอง แบบพ่อปกครองลูกจึงเรียกกษัตริย์ว่า "พ่อขุน"

สุโขทัยมีความเจริญรุ่งเรืองถึง ๒๐๐ ปี มีกษัตริย ๙ พระองค์

พระบรมราชานเสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

พ.ศ. ๑๘๒๒ พ่อขุนรามคำแหงขึ้นครองราชย์ต่อจากพ่อขุนบานเมือง (พี่ชาย) ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช สุโขทัยเจริญรุ่งเรืองมาก อาณาเขตแผ่ขยายออกไปกว้างไกลมากที่สุด

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จ.สุโขทัย

กิจกรรมที่ ๙ กระดิ่งร้องทุกข์

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีรูปกระดิ่ง และเขียนเส้นประ และฝึกอ่าน

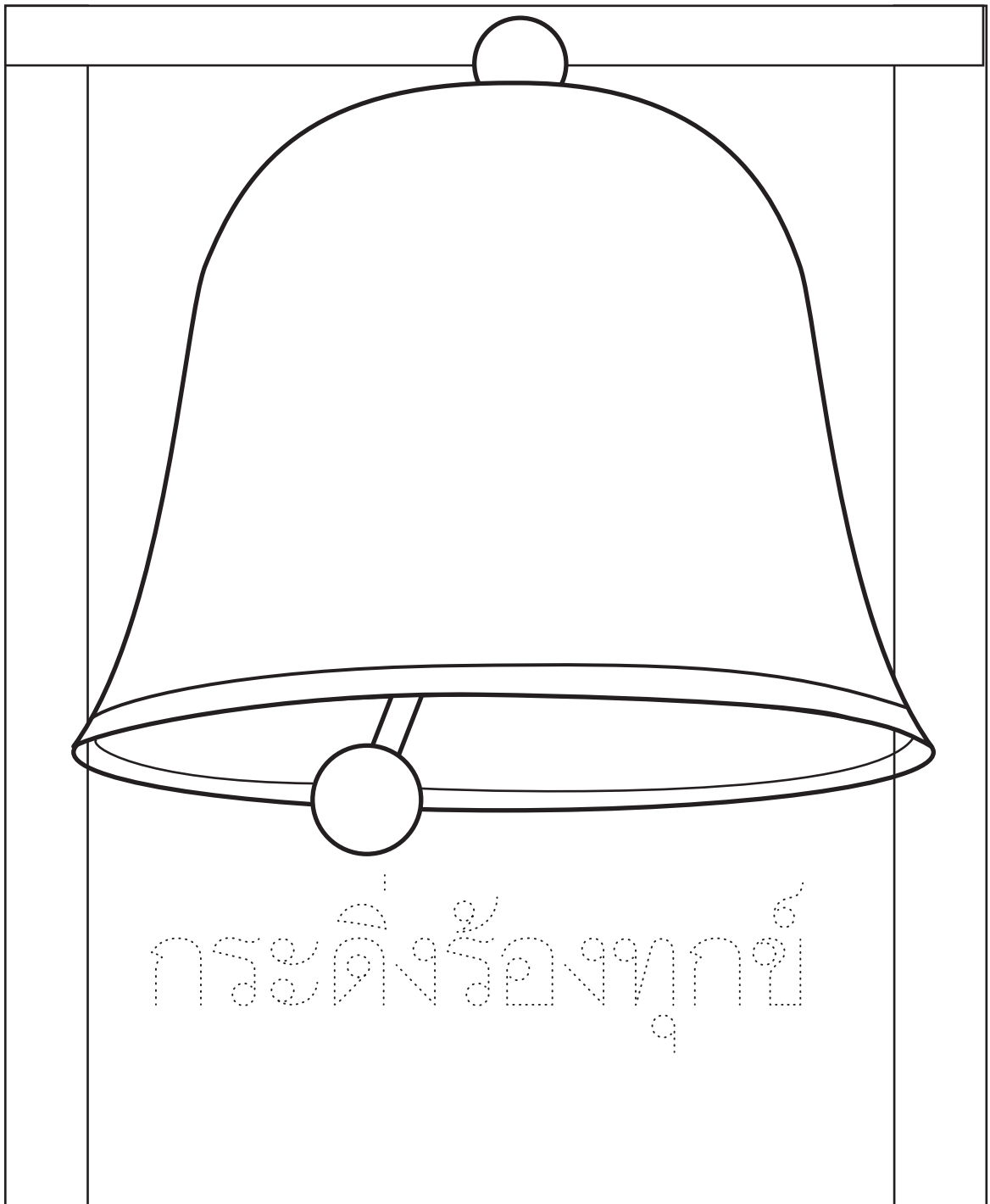

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

อาณาจักรอยุธยา

อาณาจักรอยุธยา เป็นอาณาจักรของชนชาติไทยในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นศูนย์กลางอำนาจที่มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับหลายชาติ จนถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการค้ากับนานาชาติ

อาณาจักรอยุธยา

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อให้เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทยเป็นสิ่งที่คนไทยควรศึกษา เพื่อให้ทราบถึงรากเหง้าของตนเอง

กรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี ประมาณ ๔๑๗ ปี มีพระมหากษัตริย์ปกครองทั้งหมด ๕ ราชวงศ์ ๓๓ พระองค์ ดังนี้

- ๑. ราชวงศ์อู่ทอง
- ๒. ราชวงศ์สุพรรณภูมิ
- ๓. ราชวงศ์สุโขทัย
- ๔. ราชวงศ์ปราสาททอง
- ๕. ราชวงศ์บ้านพลูหลวง

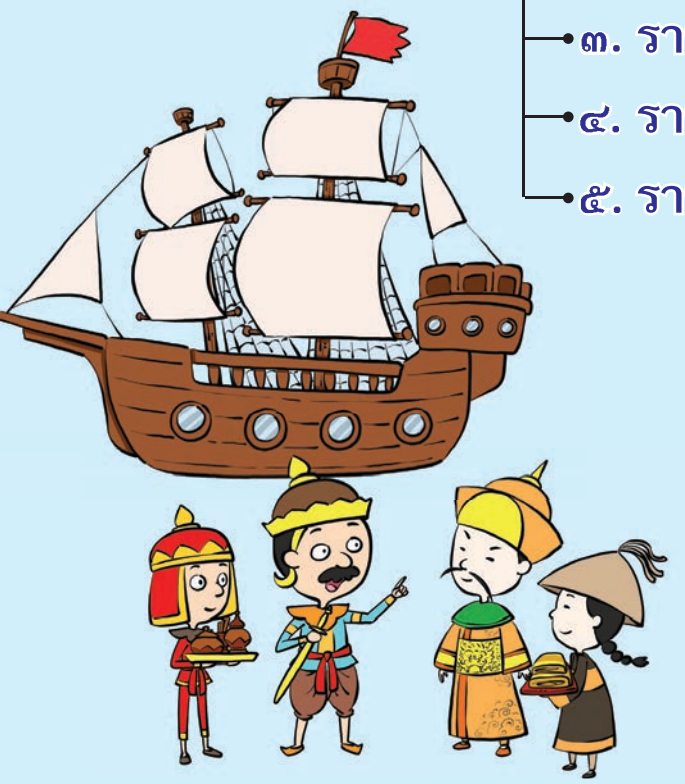

กรุงศรีอยุธยามีความเจริญรุ่งเรือง เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมและการค้า ทำให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง สามารถติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ

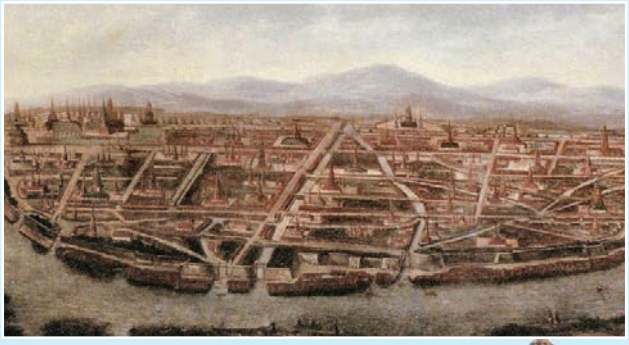

ภาพวาดกรุศรีอยุธยาจากบันทึกของชาวต่างชาติที่มาติดต่อค้าขายกับกรุงศรีอยุธยาในอดีต

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

วัดไชยวัฒนาราม จ.อยุธยา

กิจกรรมที่ ๑๐ กาค้าขายแลกเปลี่ยนสมัยอยุธยา

คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเกตนับสินค้าที่แลกเปลี่ยนแล้วเขียนจำนวนเป็นตัวเลขไทยจำนวนสินค้าลงใน ☐ แล้วโยงเส้นจับคู่กัน

ตัวอย่าง

ฉันเป็นชาวอยุธยา
มีไก่ ๓ ตัว
มาแลก

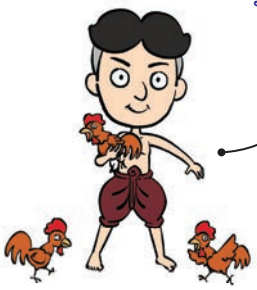

ฉันเป็นชาวอยุธยา
มีมะพร้าว ☐ ลูก
มาแลก

ฉันเป็นชาวอยุธยา
มีช้างไม้ ☐ ตัว
มาแลก

ฉันเป็นชาวอยุธยา
มีข้าวสาร ☐ กระบุง
มาแลก

ฉันมาจากอินเดีย
มีเครื่อบเทศ
☐ กระปุก
มาแลก

ฉันมาจากจีน
มีโถกระเบื้องเคลือบ
๓ ชิ้น
มาแลก

ฉันมาจากฮอลแลนด์
มีเครื่องทองเหลือง
☐ ชิ้น
มาแลก

ฉันมาจากเปอร์เซีย
มีพรมลายสวยๆ
☐ ผืน
มาแลก

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖

กรุงธนบุรี

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
หลังจากกอบกู้บ้านเมือง
ทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี
แห่งใหม่เป็นเมืองขนาดเล็ก
สามารถดูแลควบคุมได้อย่างทั่วถึง
ตั้งอยู่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา
ทำให้สะดวกต่อการติดต่อค้าขาย

กรุงธนบุรี

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อให้เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทยเป็นสิ่งที่คนไทยควรศึกษา เพื่อให้ทราบถึงรากเหง้าของตนเอง

พระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช บริเวณวงเวียนใหญ่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

สมัยกรุงธนบุรีมีกษัตริย์เพียงพระองค์เดียว คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เพียง ๗ เดือน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้กอบกู้เอกราชคืนจากพม่าได้สำเร็จ และตั้งราชธานีใหม่ที่กรุงธนบุรี อาณาจักรธนบุรีมีระยะเวลาปกครอง ๑๕ ปี

กิจกรรมที่ ๑๑ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

คำชี้แจง ให้นักเรียนลากเส้นประให้สมบูรณ์และเติมตัวเลขไทยที่หายไปลงใน ◯ ให้ครบตามจำนวน แล้วเขียนคำตามเส้นประ

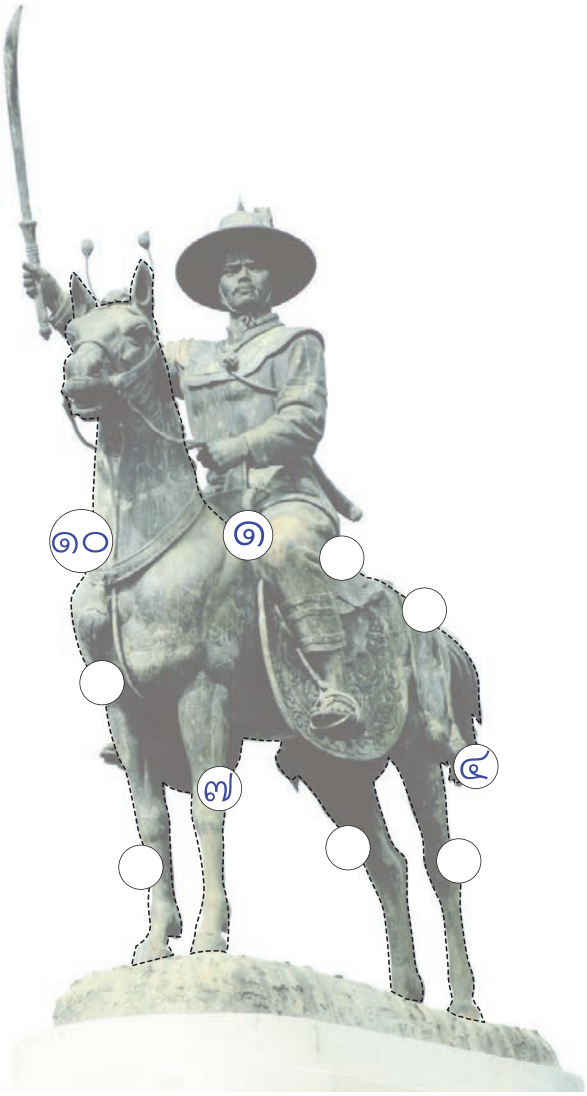

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

กรุงรัตนโกสินทร์

อาณาจักรรัตนโกสินทร์ เป็นราชอาณาจักรที่สี่ในยุคประวัติศาสตร์ของไทย เริ่มตั้งแต่การย้ายเมืองหลวงจากฝั่งกรุงธนบุรี มายังกรุงเทพมหานคร ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาจนปัจจุบัน

๑ กรุงรัตนโกสินทร์

๒ แผ่นดินไทยภายใต้องค์ราชันย์แห่งจักรีวงศ์

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อให้เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทยเป็นสิ่งที่คนไทยควรศึกษา เพื่อให้ทราบถึงรากเหง้าของตนเอง

๑ กรุงรัตนโกสินทร์

กรุงรัตนโกสินทร์ หรือ “กรุงเทพมหานคร” เมืองหลวงของประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมบรมกษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทรงสถาปนาพระนครแห่งใหม่ขึ้นทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา และโปรดเกล้าฯ ให้ทำพิธียกเสาเมืองเพื่อความเป็นสิริมงคลของบ้านเมืองในวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๓๒๕ ซึ่งถือเป็นวันสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ และมีการจัดพระราชพิธีเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์พร้อมกับงานสมโภชวัดพระแก้วและพระบรมมหาราชวัง

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๑๒ เที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนลากเส้นเดินทางไปยังสถานที่สำคัญในเกาะรัตนโกสินทร์

เกาะรัตนโกสินทร์ เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ฝั่งตะวันตกติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา เกาะนี้เป็นที่ตั้งของพระบรมมหาราชวัง กับศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร และสถานที่อื่นที่มีความสาคัญทางประวัติศาสตร์

๒ แผ่นดินไทยภายใต้องค์ราชันย์แห่งจักรีวงศ์

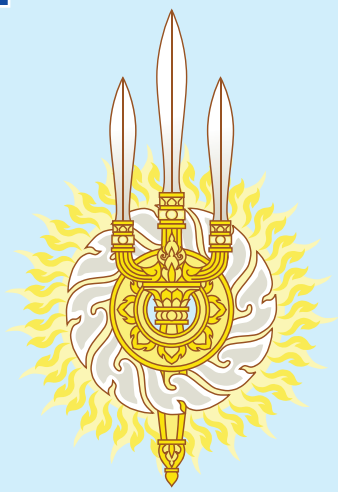

◇ **จักรีวงศ์** จักรี มาจากนาม "เจ้าพระยาจักรี" อันเป็นบรรดาศักดิ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชผู้ทรงสถาปนาพระราชวงศ์

◇ **กรุงรัตนโกสินทร์** มีพระมหากษัตริย์ปกครองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ๑๐ พระองค์ ดังนี้

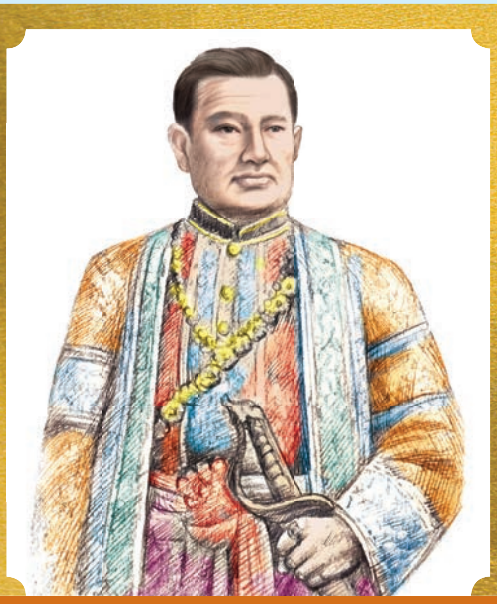

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
(รัชกาลที่ ๑)
พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๕๒

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
(รัชกาลที่ ๒)
พ.ศ. ๒๓๕๒-๒๓๖๗

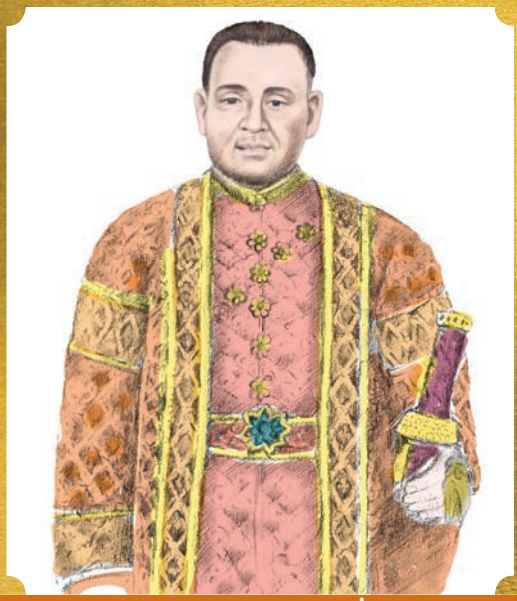

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
(รัชกาลที่ ๓)
พ.ศ. ๒๓๖๗-๒๓๙๔

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(รัชกาลที่ ๔)
พ.ศ. ๒๓๙๔-๒๔๑๑

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(รัชกาลที่ ๕)
พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๕๓

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
(รัชกาลที่ ๖)
พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๘

พระบาทสมเด็จ
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
(รัชกาลที่ ๗)
พ.ศ. ๒๔๖๓-๒๔๗๓

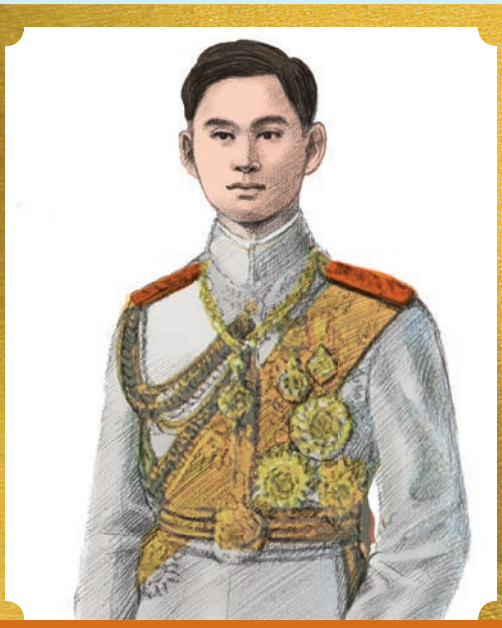

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อนันนทมหิดล
(รัชกาลที่ ๘)
พ.ศ. ๒๔๗๗-๒๔๘๙

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร
(รัชกาลที่ ๙)
พ.ศ. ๒๔๘๙-๒๕๕๙

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี
ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิร
เกล้าเจ้าอยู่
(รัชกาลที่ ๑๐)
พ.ศ. ๒๕๕๙-ปัจจุบัน

กิจกรรมที่ ๑๓ สัญลักษณ์จักรีวงศ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีสัญลักษณ์จักรีวงศ์ให้สวยงาม

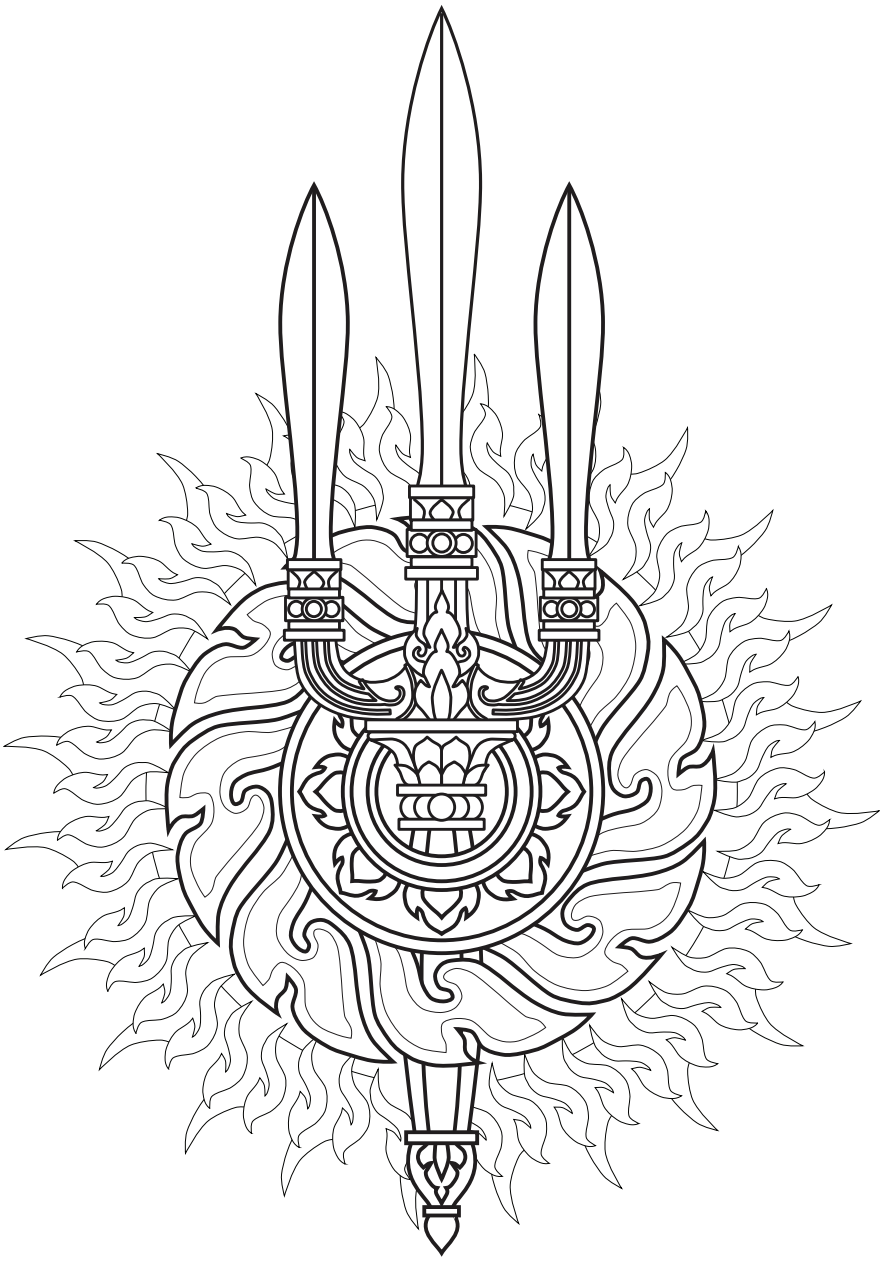

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑)

เมื่อแรกสร้างอาณาจักร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงมีพระราชปณิธานว่า

ตั้งใจจะอุปภัมภก ขอยกพระพุทธศาสนา
จะป้องกันของกัณฑสีมา รักษาประชาชนแลมนตรี

ในรัชสมัยนี้แม้ว่าจะต้องทำศึกสงคราม แต่ก็ทรงให้ความสำคัญกับการสร้างชาติ โดยทรงใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการปกครองประเทศ

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) เป็นวัดที่สร้างภายในพระบรมมหาราชวัง ใช้เป็นสถานที่พระมหากษัตริย์เสด็จออก บำเพ็ญพระราชกุศลประกอบพิธีต่างๆ

กิจกรรมที่ ๑๔ วัดพระศรีศาสดาราม

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีภาพวัดพระศรีศาสดาราม (วัดพระแก้ว) และตกแต่งภาพให้สวยงาม

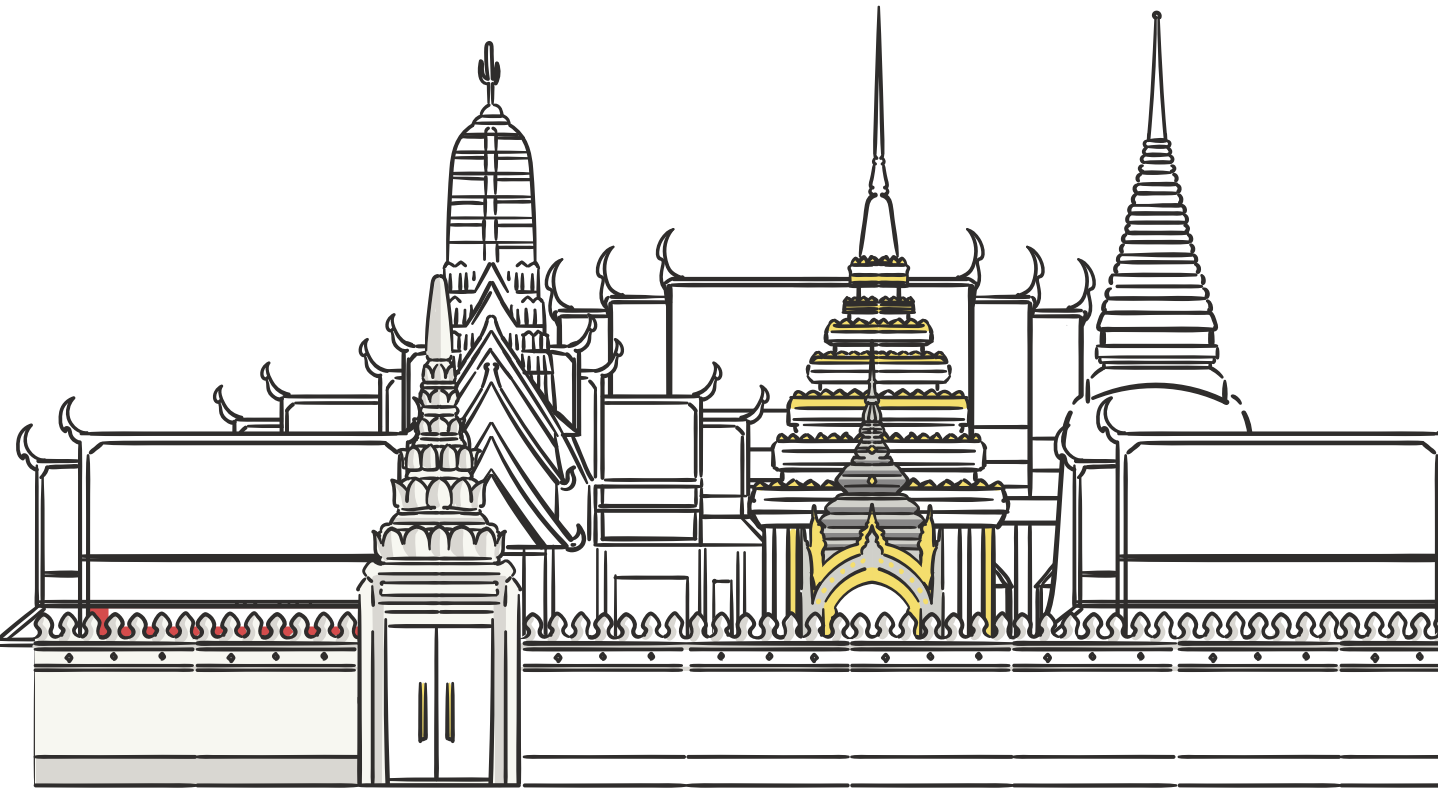

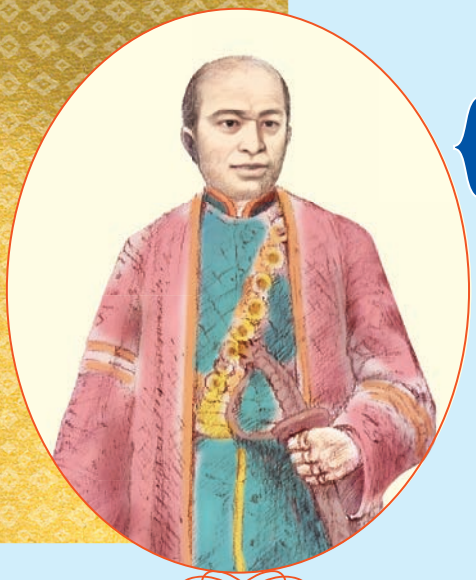

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒)

ทรงจัดให้มีคณะสมณฑูตเดินทางไปลังกาหลังกลับจากลังกา คณะสมณฑูตได้นำหน่อพระศรีมหาโพธิ์มาจากลังกา ๖ ต้น ปลูกไว้ที่เมืองกลันตัน ๑ ต้น นครศรธรรมราช ๒ ต้น นำขึ้นทูลถวายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๓ ต้น โดยทรงให้ปลูกไว้ที่วัดสุทัศน์ ๑ ต้น วันสระเกษ ๑ ต้น และวัดมหาธาตุ ๑ ต้น

ต้นศรีมหาโพธิ์ ภายในบริเวณวัดราษฎรประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม

ในรัชสมัยนี้ทรงโปรดเกล้าให้ทำสังคยนาบทสวดมนต์ เพื่อให้คู่กับการสังคยนาพระไตรปิกฎ ที่ทำขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) โดยทรงดโปรดให้แปลพระปริตรเป็นภาษาไทย

ภาพจิตนกรรมฝาผนัง การสังคยนาพระไตรปิกฎสมัยรัชกาลที่ ๒ ณ วัดราษฎรประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๑๕ ต้นศรีมหาโพธิ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีต้นศรีมหาโพธิ์และตกแต่งให้สวยงาม

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓)

◆ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสมัยที่เศรษฐกิจของประเทศเจริญรุ่งเรืองมีการแต่งสำเภาออกไปค้าขายกับประเทศอื่น เช่น จีน

◆ โลหะปราสาท ตั้งอยู่ในบริเวณวัดวัดราชนัดดารามวรวิหาร ก่อสร้างขึ้นใน พ.ศ. ๒๓๘๙ และได้รับแรงบันดาลใจการสร้างครั้งนี้มาจากวิหารสองแห่งในประเทศอินเดียและศรีลังกา

โลหะปราราสท วัดราชนัดารามวรวิหาร

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

https://eqrco.de/a/bKjmTq

กิจกรรมที่ ๑๖ ชมปราสาทโลหะแบบเสมือนจริง (๓๖๐° View)

คำชี้แจง ให้นักเรียนสแกน QR Code เพื่อชมโลหะปราสาทในรูปแบบเสมือนจริงและระบายสีลงใน ☆ ให้คะแนนความชื่นชอบ

ระดับความชื่นชอบของฉัน

☆ ☆ ☆ ☆ ☆

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

เนื่องจากในช่วงเวลานั้น เป็นช่วงของการที่ชาติตะวันตกกำลังล่าอาณานิคม แต่ด้วยพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงรู้เท่าทันและทรงใช้พระราชกุศโลบายในการพัฒนาประเทศ เพื่อรักษาชาติให้รอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก เช่น การส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับอังกฤษและฝรั่งเศส

คณะราชทูตสยามที่เดินทางไปเข้าเฝ้าสมเด็จพระราชินีวิคตอเรีย ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๐๐

ผลจากการทำสนธิสัญญาทางการค้ากับต่างชาติ ทำให้เศรษฐกิจในประเทศเจริญก้าวหน้า สภาพสังคมไทยในรัชสมัยนี้ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๑๗ รู้จักธงชาติ

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีธงชาติอังกฤษ และธงชาติฝรั่งเศสให้ถูกต้องสวยงาม

ตัวอย่าง ธงชาติอังกฤษ

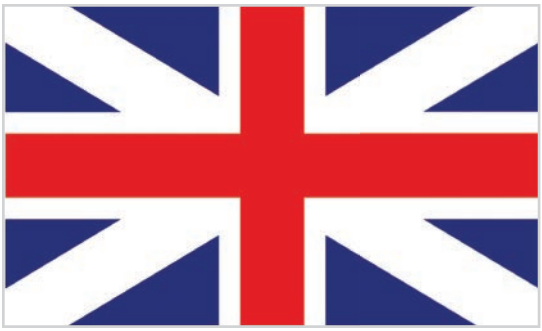

ตัวอย่าง ธงชาติฝรั่งเศส

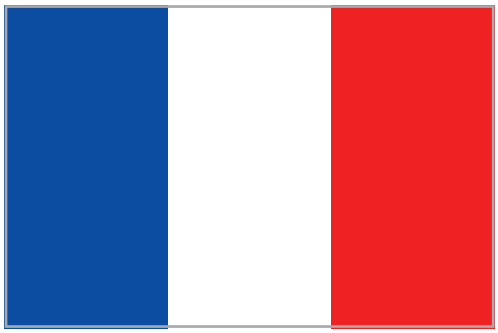

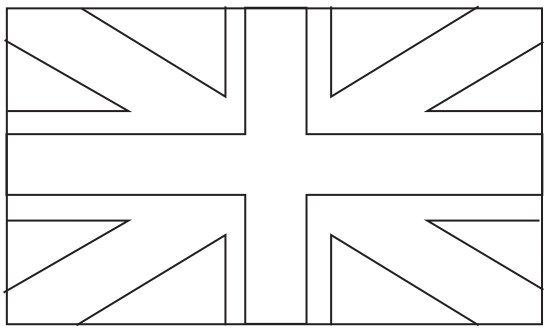

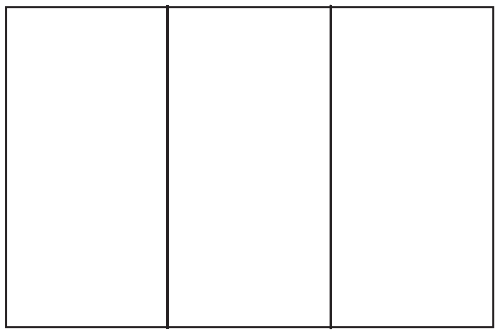

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นยุคที่ประเทศไทยมีพัฒนาการในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านการคมนาคม การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม หนึ่งในพระราชกรณียกิจอันสำคัญยิ่งของพระองค์คือ **การเลิกทาส**

ปฏิมากรม นิทรรศการสมเด็จพระปิยมหาราชกับการเลิกทาส ที่พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย จังหวัดนครปฐม

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๑๘ วางพวงมาลา

คำชี้แจง ให้นักเรียนตกแต่งพวงมาลา และเขียนคำตามเส้นประให้สวยงาม

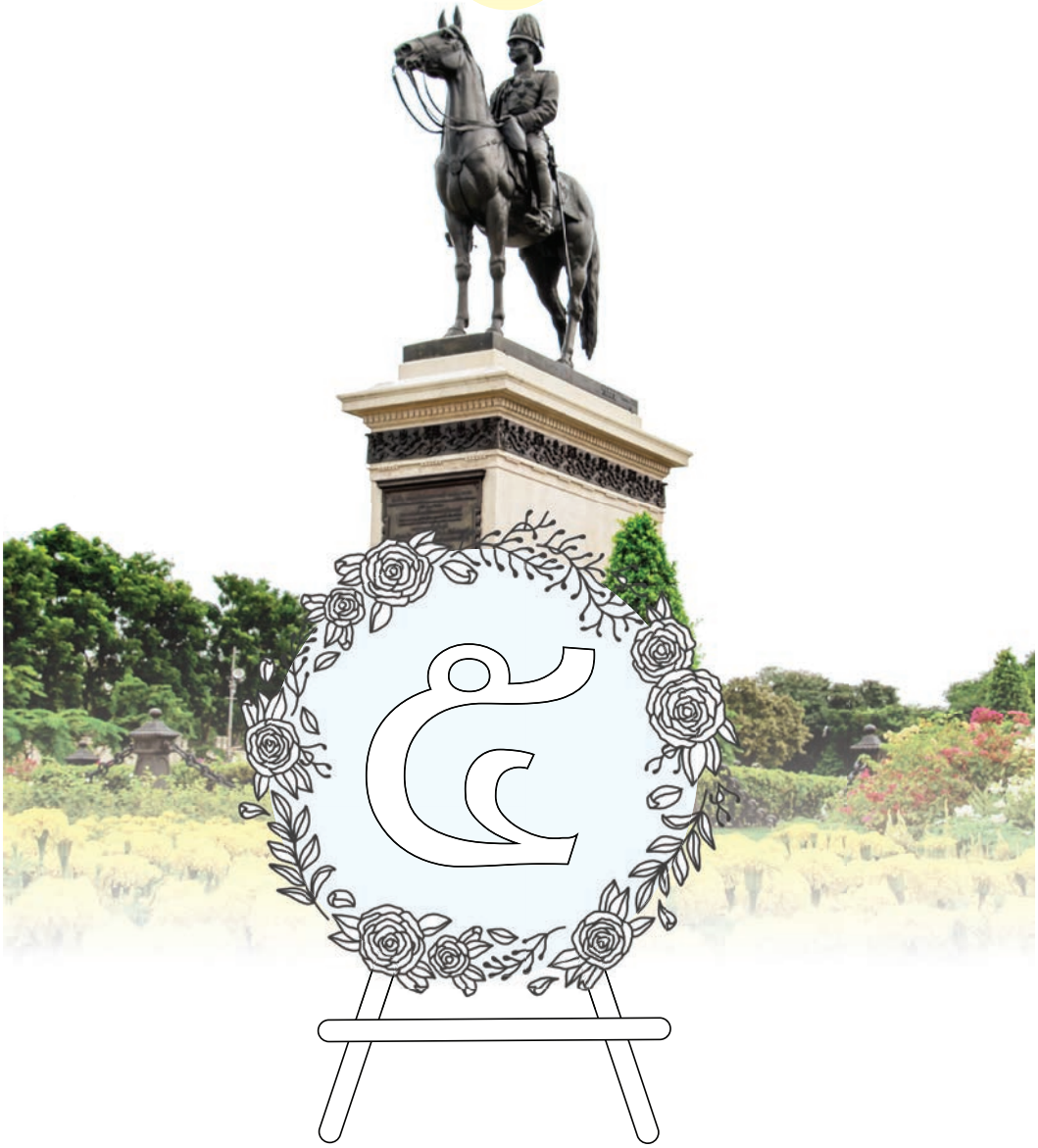

๒๓ ตุลาคม วันปิยมหาราช

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทาน กำเนิดลูกเสือไทยขึ้นเมื่อ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ทรงสถาปนาลูกเสือไทย โดยตราข้อบังคับลักษณะปกครองลูกเสือ และจัดตั้งกองลูกเสือขึ้นตามโรงเรียน และสถานที่อันสมควร และพระราชทานคำขวัญให้กับลูกเสือไว้ว่า **"เสียชีพอย่าเสียสัตย์"** จากนั้นได้ตั้งสภากรรมการกลางจัดการลูกเสือแห่งชาติขึ้น

เครื่องแบบลูกเสือสำรอง
สำหรับชั้นประถมปีที่ ๑-๓

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๑๙ เครื่องแบบลูกเสือสำรอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีภาพเครื่องแบบลูกเสือสำรองตามเพศของตนเอง

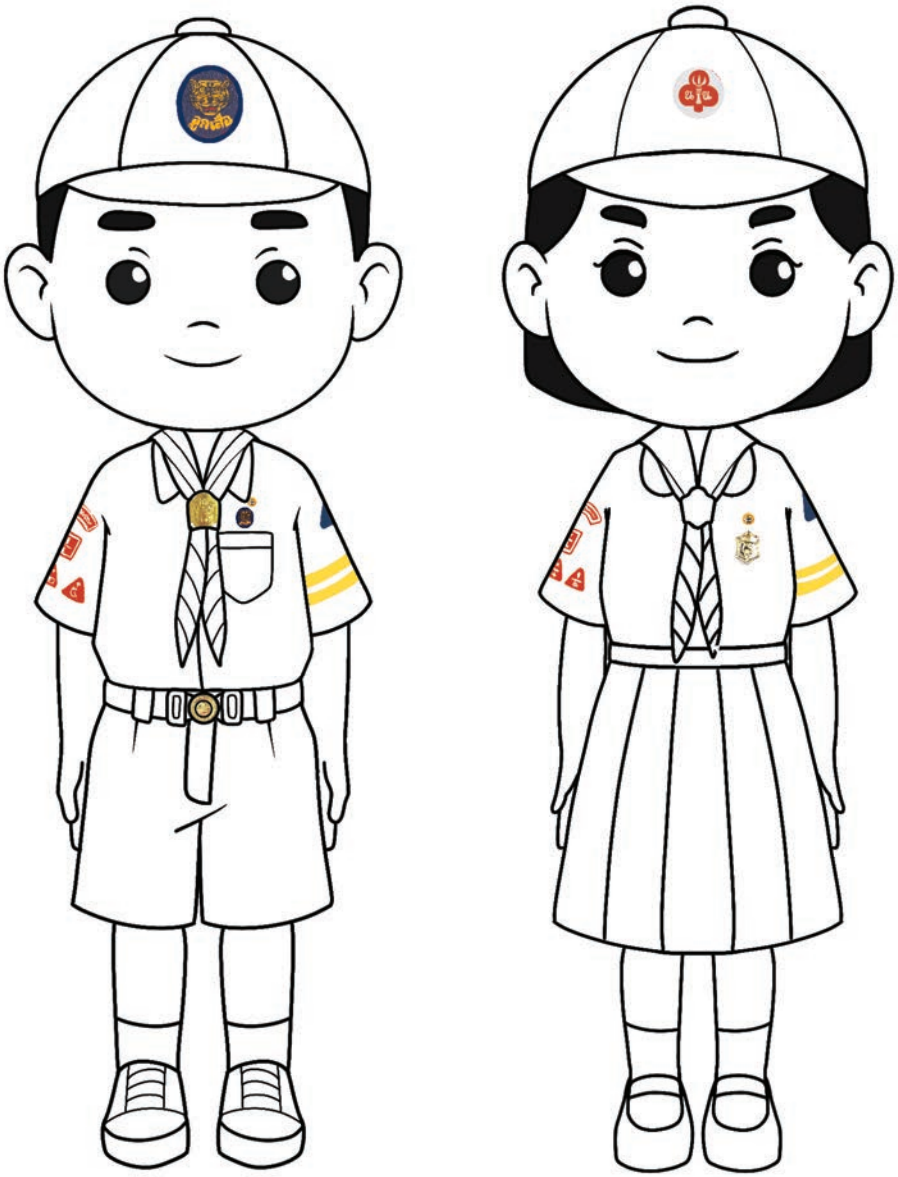

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗)

❖ ในรัชสมัยนี้สังคมไทยต้อเผชิญกับเหตุการณ์สำคัญ ดังนี้

"คณะราษฎร" ทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง จนกระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ ๒๔ มิถุนายร พ.ศ. ๒๔๗๕

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกแก่เจ้าพระยาพิชัยญาติ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๒๐ วันรัฐธรรมนูญ

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีรัฐธรรมนูญและคัดตามเส้นประ

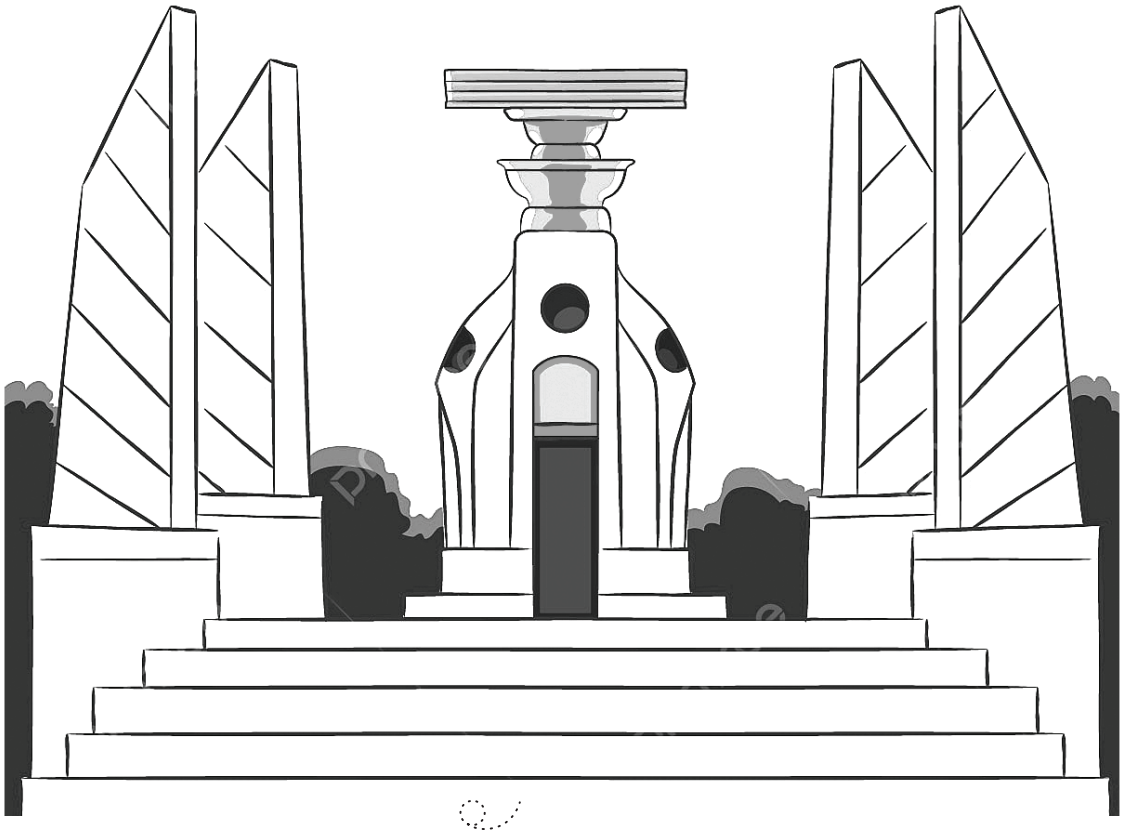

๑๐ ธันวาคม

วันรัฐธรรมนูญ

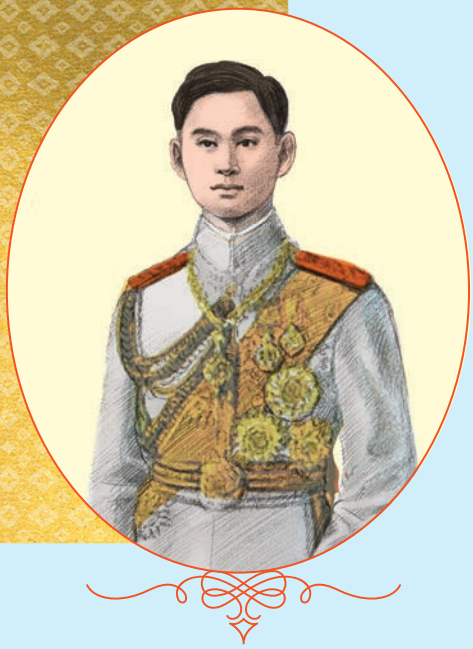

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันนทมหิดล
(รัชกาลที่ ๘)

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศให้เป็นยุคของการสร้างชาติ เรียกว่า **"ยุคมาลานำไทยไปสู่มหาอำนาจ"** ชายหญิงต้องปรับปรุงการแต่งกายใหม่ห้ามนุ่งโจงกระเบน สำหรับชายให้นุ่งกางเกงขายาว สำหรับหญิงให้นุ่งกระโปรง คนต้องสวมหมวก รองเท้า และถุงเท้า

นอกจากนี้ยังได้ประกาศให้คนไทยต้องวางตัวให้สง่างาม รู้จักสมาคม ข้าราชการต้องหัดรำวง รู้จักประหยัดและทำสวนครัว รวมถึงการกำหนดการแต่งกายสำหรับพิธีสมรสและพิธีศพ ซึ่งยังใช้ปฏิบัติมาจนทุกวันนี้

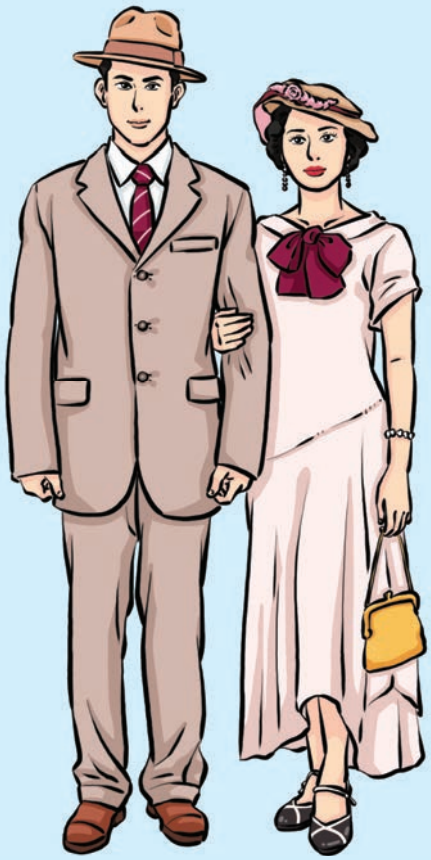

ผู้หญิง เปลี่ยนจากนุ่งซิ่น มาใส่กระโปรง สเสื้อจะต้องคลุมไหล่ ดัดผมลอน และสวมหมวก
ผู้ชาย แต่งตัวแบบสากล สวมเสื้อแขนยาวคอเปิดหรือปิดก็ได้ ไว้ทรงผมแบบสากลและนิยมสวมหมวก

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๒๑ การแต่งกายสมัย รัชกาลที่ ๘

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีตกแต่งภาพการแต่งกายสมัยรัชกาลที่ ๘ ให้สวยงาม

พระบาทสมเด็จ พระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุยเดชมหาราช บรานาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙)

- พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรง

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๒๒ เศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพต่อเติมและระบายสีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

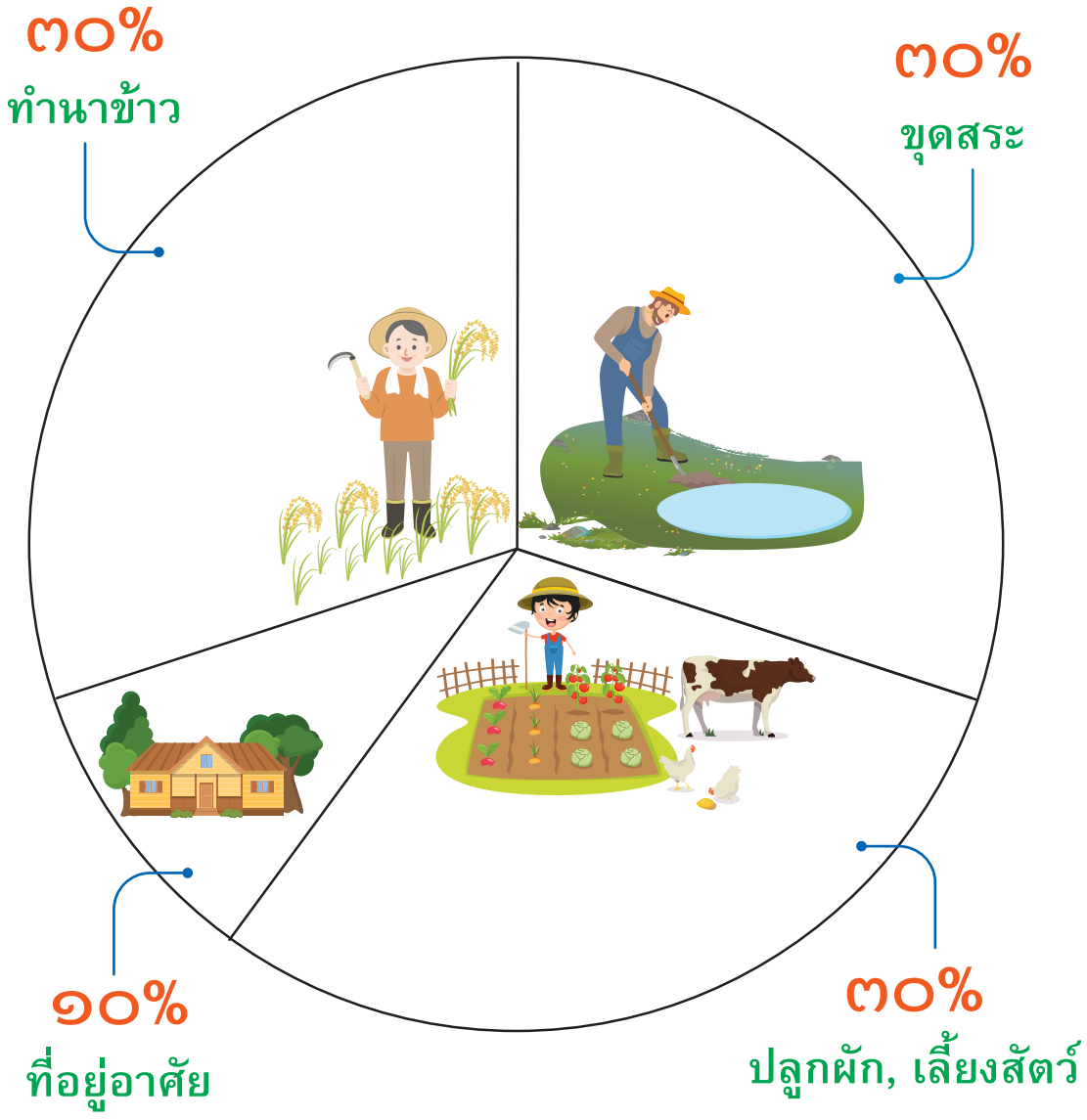

พระบาทสมเด็จพระปรเมทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวิชราลงกรณ์ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐)

เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ ๑๐ แห่งราชจักรีวงศ์ ทรงเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท ดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ปวงชนชาวไทย นำความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคงมาสู่ประเทศชาติ ทั้งด้านการพระศาสนา ด้านการแพทย์และสาธารณสุข การศึกษา การศาล การต่างประเทศ การเกษตร ฯลฯ

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๒๓ ทำนุบำรุงพระศาสนา

คำชี้แจง ให้นักเรียนหาภาพสมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบันมาติดลงในกรอบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

สัญลักษณ์ของชาติไทย

ธงชาติและเพลงชาติไทย
คือสัญลักษณ์ของความเป็นไทย
คือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกราช
ไม่ตกเป็นเมืองขึ้นหรือ อาณานิคม
ของชาติใด รวมถึงความเสียสละของ
บรรพบุรุษไทยทุกยุคสมัย

๑ สัญลักษณ์ของชาติไทย

๒ ธงชาติและเพลงชาติไทย

๓ ภาษาไทย

๔ พระมหากษัตริย์ไทย

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อให้เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทยเป็นสิ่งที่คนไทยควรศึกษา
เพื่อให้ทราบถึงรากเหง้าของตนเอง

๑ สัญลักษณ์ของชาติไทย

สถาบันชาติ

สถาบันศาสนา

สถาบันพระมหากษัตริย์

ประเทศไทยมีธงชาติและเพลงชาติไทยเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงถึงความเป็นชาติที่เป็นเอกราช มีพระบรมฉายาลักษณ์และเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นสัญลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่อยู่คู่สังคมไทยมาช้านาน มีศาสนสถานและศาสนวัตถุเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา ซึ่งเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจและให้แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยที่นับถือศาสนาต่าง ๆ เราจึงต้องให้ความเคารพ และปฏิบัติตนให้ถูกต้อง

สิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทยมีหลายสิ่ง
เช่น ภาษาไทย ธงชาติไทย และเพลงชาติไทย

กิจกรรมที่ ๒๔ จับคู่กันเถอะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเกตภาพและโยงเส้นจับคู่ให้สัมพันธ์กัน

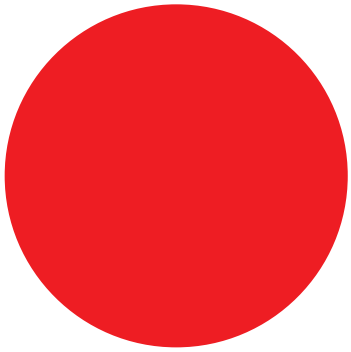

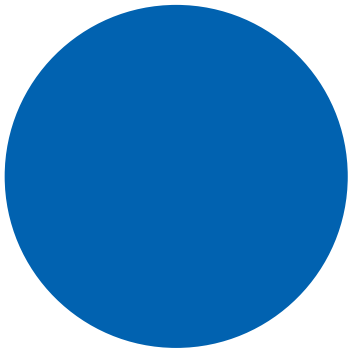

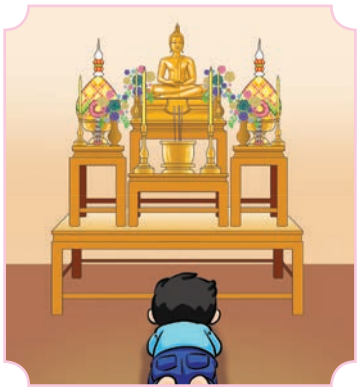

๒ ธงชาติและเพลงชาติไทย

ธงชาติไทยและเพลงชาติไทยเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงถึงความเป็นชาติที่มีเอกราช และมีศักดิ์ศรีทัดเทียมกับชาติอื่น ๆ ในโลก

ธงชาติไทย เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ธงไตรรงค์ หมายถึง ธงสามสี คือ **สีแดง** สีขาว และ**สีน้ำเงิน**

สีทั้งสามเป็นเครื่องหมายแทนสถาบันหลักของชาติไทย ได้แก่

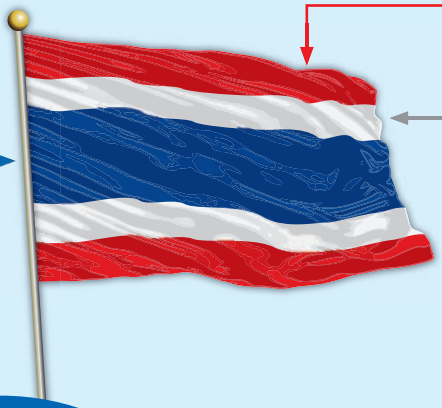

สีแดง หมายถึง ชาติหรือพลเมืองของประเทศที่มีวัฒนธรรมและความเป็นมาร่วมกัน

สีน้ำเงิน หมายถึง พระมหากษัตริย์ที่เป็นที่เคารพและศูนย์รวมความสามัคคีของคนไทยทั้งปวง

สีขาว หมายถึง ศาสนาที่เป็นหลักที่พึ่งทางใจ และแนวปฏิบัติตนของคนไทยทุกคน

กิจกรรมที่ ๒๕ เติมคำว่า “ไทย”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำว่า **“ไทย”** ลงในช่องว่างของเพลงชาติให้ถูกต้อง แล้วร่วมกันร้องเพลงชาติกับเพื่อน

เพลงชาติไทย

ประเทศ _____ รวมเลือดเนื้อ ชาติเชื้อ _____

เป็นประชารัฐ ไผทของ _____ ทุกส่วน

อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล ด้วย _____ ล้วนหมาย รักสามัคคี

_____ นี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด

เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่ สละเลือดทุกหลายเป็นชาติพลี

เถลิงประเทศชาติ _____ ทวี มีชัย ชโย

กิจกรรมที่ ๒๖ เพลงชาติไทย

คำชี้แจง ให้นักเรียนพูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับเนื้อเพลงชาติไทย เขียน ✓ ลงใน ◯ หน้าข้อความที่ตรงกับความหมายของเพลงชาติไทย

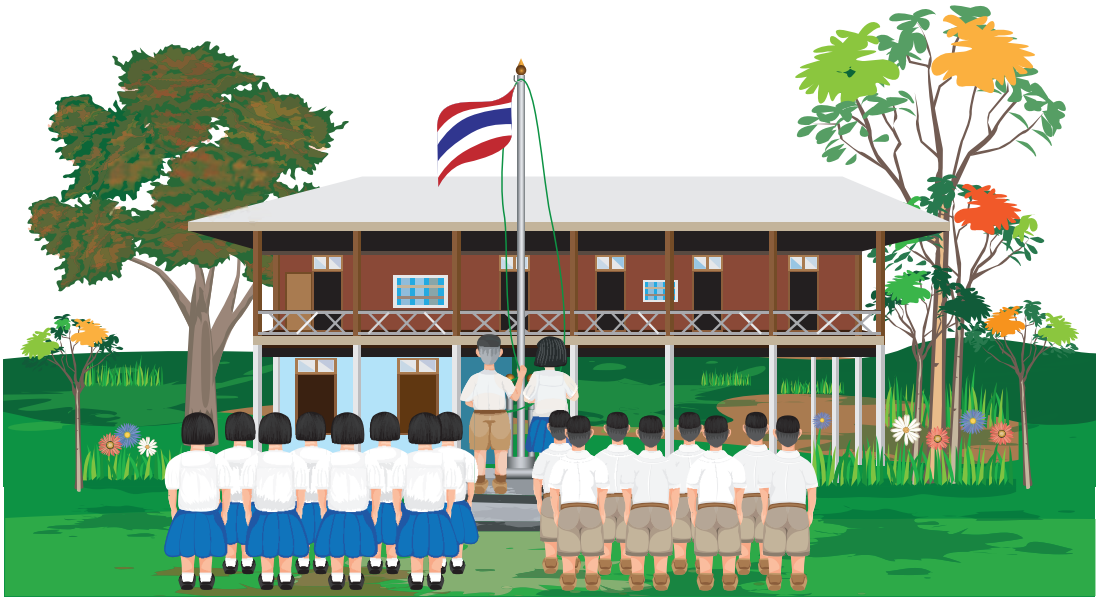

๑ ประเทศไทย รวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย

- ◯ คนในประเทศไทยชอบกินเนื้อสัตว์
- ◯ ประเทศไทยเกิดจากความเสียสละของ

๒ เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล

- ◯ ประเทศไทยเป็นของคนไทยทุกคน
- ◯ ประเทศไทยเป็นของคนชอบกินผัดไทย

๓ ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี

- ◯ คนไทยรักความสามัคคี
- ◯ คนไทยทุกคนมีเป้าหมาย

๔ ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด

- ◯ คนไทยชอบความสงบ และไม่เคยร่วมรบกับใคร
- ◯ คนไทยไม่ชอบทำสงคราม แต่ถ้าต้องสู้รบ ก็สู้รบด้วยความกล้าหาญ

๕ เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่ สละเลือดทุกหยาด เป็นชาติพลี

- ◯ คนไทยไม่ยอมให้ใครรังแก และยอมสละชีวิตเพื่อประเทศชาติ
- ◯ คนไทยที่ชื่อเอกราชจะยอมสละชีวิตเพื่อประเทศชาติ

๖ เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัย ชโย

- ◯ ประเทศไทยคงอยู่ตลอดไป ไชโย
- ◯ ประเทศไทยดีใจที่ชนะสงคราม ไชโย

กิจกรรมที่ ๒๕ ระบายสีโยงเส้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบายสีภาพธงชาติไทยให้ถูกต้องแล้วโยงเส้นธงชาติกับสีที่แสดงความหมายของธงชาติ

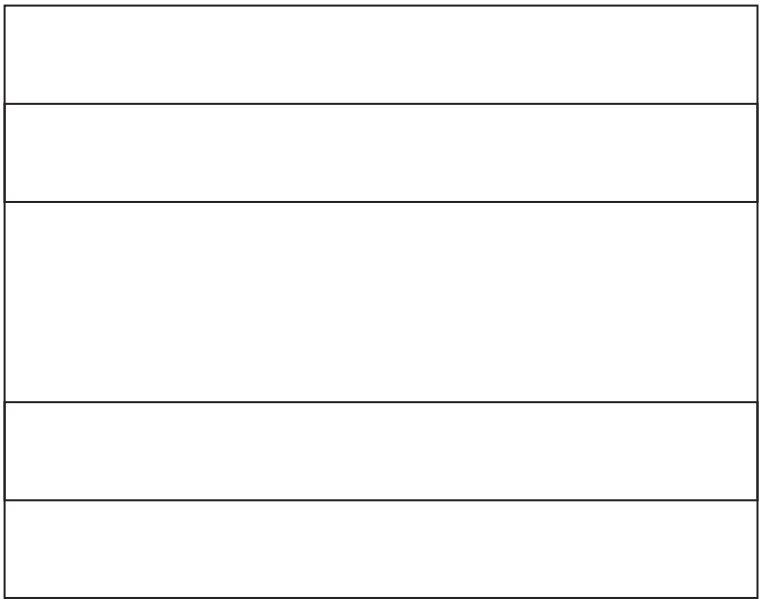

- ○ พระมหากษัตริย์
- ○ ชาติ
- ○ ศาสนา

๓ ภาษาไทย

เราพูดและเขียนสิ่งต่างๆ เพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่น การพูดและการเขียนของคนไทยเราใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่บอกถึงความเป็นไทย **พยัญชนะมี ๔๔ ตัว** เราจะใช้พยัญชนะ ผสมกับสระและวรรณยุกต์เพื่อให้เกิดคำและประโยคที่มีความหมายต่างๆ

พยัญชนะ

ก	ข	ฃ	ค	ฅ	ฆ	ง	จ
ฉ	ช	ซ	ฌ	ญ	ฎ	ฏ	ฐ
ฑ	ฒ	ณ	ด	ต	ถ	ท	ธ
น	บ	ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ
ม	ย	ร	ล	ว	ศ	ษ	ส
ห	ฬ	อ	ฮ				

กิจกรรมที่ ๒๗ เติมเต็มตัวอักษร

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมพยัญชนะที่หายไปลงใน ◯ ให้สมบูรณ์ แล้วตอบคำถามลงในช่องว่าง

ก	ข	◯	ค	ฅ	ฆ	ง	◯
ฉ	ช	ซ	ฌ	ญ	◯	ฎ	ฐ
◯	ฒ	ณ	ด	ต	ถ	ท	ธ
น	บ	◯	ผ	ฝ	พ	ฟ	◯
◯	ย	ร	ล	ว	◯	ษ	ส
ห	ฬ	◯	ฮ				

นักเรียนคิดว่าพยัญชนะในภาษาไทยสำคัญอย่างไร

.....

กิจกรรมที่ ๒๘ กว่าจะเป็นภาษาไทย

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

๑ นักเรียนเคยเห็นภาพนี้หรือไม่ สิ่งที่เห็นคืออะไร

.....

๒ ใน มีสิ่งใดอยู่โดยรอบ

.....

๓ นักเรียนคิดว่าหลักฐานจาก แสดงความสำคัญของภาษาไทยได้อย่างไร

.....

๔ พระมหากษัตริย์ไทย

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๑๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

พระมหากษัตริย์คือประมุขของประเทศไทย พระมหากษัตริย์ของไทยเป็นแหล่งรวมจิตใจของคนไทย เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างมากมาย

กิจกรรมที่ ๒๙ ในหลวงของฉัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพในหลวงลงในกรอบภาพ แล้วบันทึกข้อมูลของในหลวงลงในช่องว่าง

ในหลวงของฉัน

๑ ในหลวงของฉันชื่อ .....

.....

๒ ในหลวงของฉันเป็นพระมหากษัตริย์ของไทย
รัชกาลที่.....

๓ สาเหตุที่ฉันรักในหลว เพราะ.....

.....

.....

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เรื่อง ภูมิใจความเป็นไทย

ขั้นตอนที่ ๑ การคิด ครูตั้งคำถามกับนักเรียน *"ชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่นั้นมีชื่อเรียกว่าอะไร" "นักเรียนเคยไปศาสนสถาน หรือแหล่งท่องเที่ยวใดในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ที่ใดบ้าง""สถานที่ดังกล่าวนักเรียนพบเจอวิถีชีวิตของผู้คนในเรื่องใดบ้าง"*

ขั้นตอนที่ ๒ ลงมือปฏิบัติ นักเรียนร่วมกันตอบคำถามที่ครูยกขึ้นโดยการหาข้อมูลจากการสอบถามผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ ๓ เสนอผลงาน นักเรียนแต่ละคนเลือกความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ๑ อย่าง และวาดรูปลงในกระดาษ A๔

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วม ครูสุ่มนักเรียน ๔-๕ คน ออกมานำเสนอตัวอย่างความภาคภูมิใจที่นักเรียนเลือกจากนั้นนักเรียนตอบคำถามลงในสมุดบันทึก*สิ่งของที่นักเรียนนำมานั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร"* จากนั้นนักเรียนตอบคำถามลงในสมุดบันทึกแสดงความคิดเห็นหรือซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

คำถามพัฒนากระบวนการคิด

๑ นอกจากเพลงชาติไทย ธงชาติไทย และภาษาไทยแล้วนักเรียนคิดว่ามีอะไรแสดงถึงความเป็นไทยอีกบ้าง

๒ ถ้านักเรียนพบคนที่ไม่ยืนตรงเคารพธงชาติและเพลงชาตินักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร

๓ นักเรียนคิดว่ามีวันสำคัญทางศาสนานอกเหนือจากวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชาหรือไม่และวันนั้นสำคัญอย่างไร

๔ นักเรียนมีวิธีการบอกให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตนอย่างพอเพียงได้อย่างไร

๕ นักเรียนสามารถแสดงออกถึงความรักชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ได้อย่างไร

บรรณานุกรม

กระทรวงวัฒนธรรม. (ออนไลน์). **มารยาทในการพูด.** ๒๕๕๖. (สืบค้นวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗. จาก http://www.m-culture.go.th/ilovethaiculture/index.php/

คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้. **เอกสารประกอบรายวิชา ภส๔๗๑ ทฤษฎีการวางผังเมืองและผังภาพ, "ความหมายของชุมชน".** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ๒๕๕๗.

ทองรำไร. (ออนไลน์). **กตัญญูรู้คุณ คุณสมบัติของคนดี.** ๒๕๕๗. (สืบค้นวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗). จากเว็บไซต์พันธุ์ทิพย์ http://2g.pantip.com/cafe/rajdumnern/topic/P13002480/P13002480.html

ธรรมะไทย. (ออนไลน์). **มงคลที่๒๕ มีความกตัญญู.** ๒๕๕๗. (สืบค้นวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗). จาก http://www.dhammathai.org/treatment/poem/poem.php

ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร. **คุณธรรมพื้นฐานเรื่องซื่อสัตย์** (Upholding Integrity). ๒๕๕๖. (สืบค้นวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗). จาก http://taamkru.com/th/

มูลนิธิชัยพัฒนา. (ออนไลน์). **เศรษฐกิจพอเพียง.** ๒๕๕๗. (สืบค้นวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗). จาก http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ และคณะ. **สื่อการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สมบูรณ์แบบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชจำกัด. ๒๕๔๗.

สุดทัย สิงคารวนิช. **คำศัพท์สำหรับพระภิกษุที่เราควรรู้จัก.** มปป. (สืบค้นวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗). จาก http://www.nmk.ac.th/myweb/raja_6.html

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะ. **คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย.** กรุงเทพฯ: สหายบล็อกและการพิมพ์. ๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.). (ออนไลน์). ๒๕๕๖. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. จาก http://www.rdpbproject.com/press56/index.php?option=com_content&view=article&id=116&Itemid=155

โอเคเนชั่น. (ออนไลน์). เพลงตรงต่อเวลา. ๒๕๕๕. (สืบค้นวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗). จาก http://www.oknation.net/blog/Tantas/2012/03/06/entry-5

_____. (ออนไลน์). ในหลวงกับสมเด็จย่า. ๒๕๕๐. (สืบค้นวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗). จาก http://www.oknation.net/blog/print.php?id=20556